

Isien perhevapaat ja tasa-arvo

”Perhe ja ura tasa-arvosuunnittelun haasteena”

Ulla Hämäläinen & Pentti Takala

31.1.2008

Perhevapaajärjestelmän tasa-arvotavoitteista

- Yleinen perhevapaisten kehittämistavoite on ollut kannustaa isiä lisäämään hoitovastuutaan
- Isien laajemmalla osallistumisella tavoitellaan tasa-arvoa sekä työmarkkinoilla...
 - Mikäli perheet jakaisivat hoitovastuun tasaisemmin, yritysten kustannukset jakautuisivat tasaisemmin => edistäisi naisten asemaa työmarkkinoilla
 - Naisten sitouttaminen työmarkkinoille: työvoimapulan ennaltaehkäisy
- ...että perheissä:
 - Kotityö- ja lastenhoitovastuun tasaisempi jakautuminen
 - Isän ja lapsen kiintymyssuhteen vahvistaminen

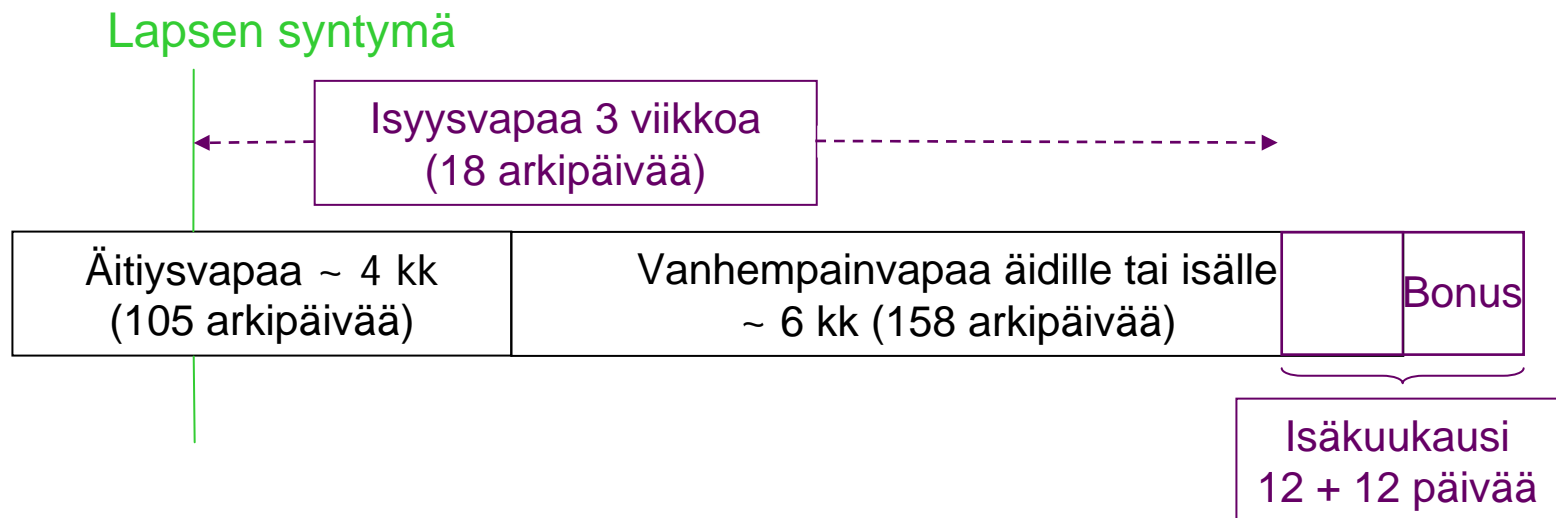
Tutkimuskysymyksiä

- Mitkä tekijät selittävät isien perhevapaavalintoja?
- Erityisesti tarkastellaan miten taloudelliset tekijät vaikuttavat isien perhevapaiden käyttöön?

Rekisteriaineisto

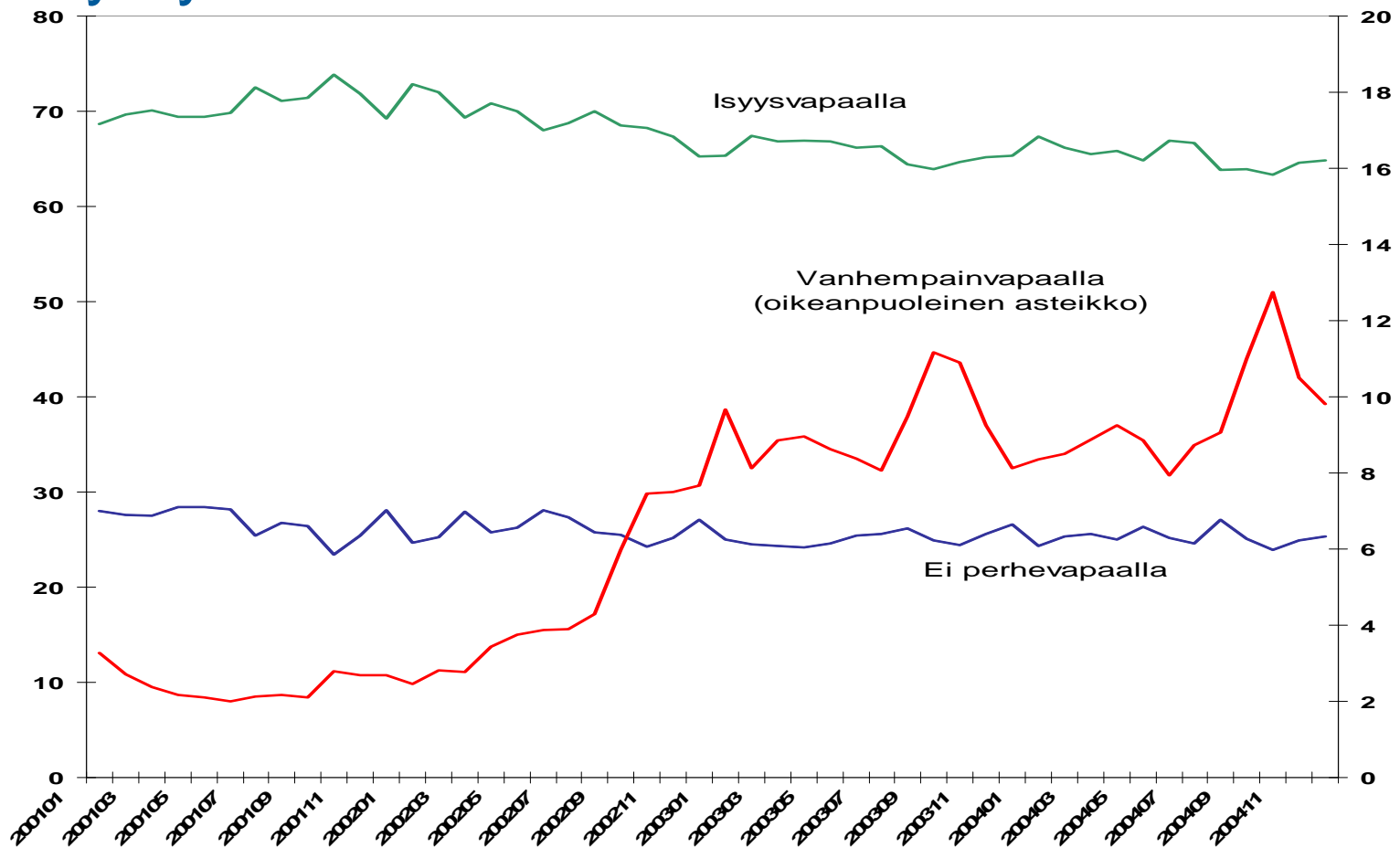
- 50 % otos vuosina 2001 – 2004 syntyneistä lapsista ja heidän vanhemmistaan:
 - yli 102 000 lasta, seuranta vuoteen 2005
- Myös perhevapaita hyödyntämättömät isät mukana
- Ei siis vuoden 2007 uudistuksen jälkeisiä tietoja!

Perhevapaajärjestelmä Suomessa

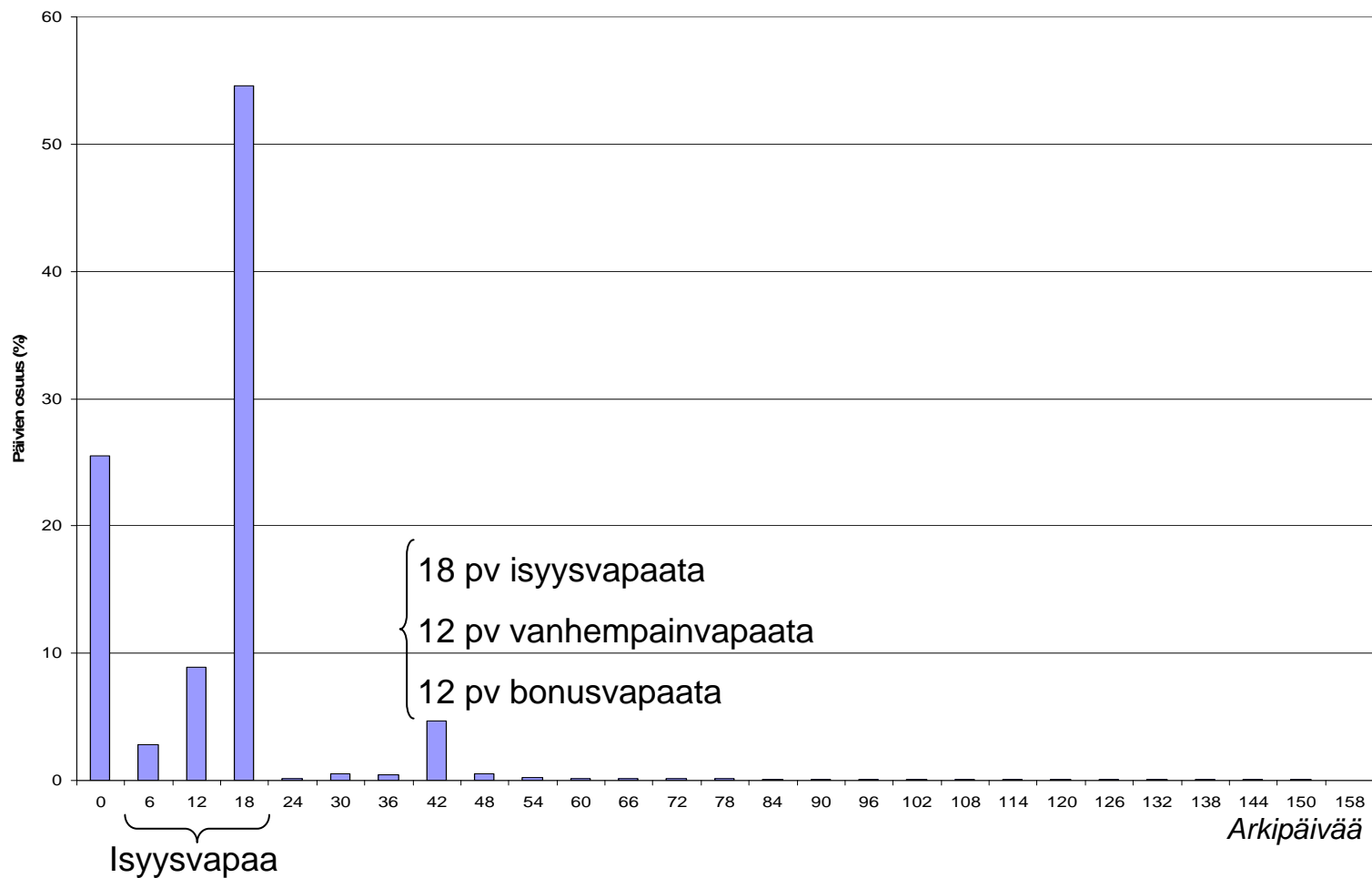

(Isäkuukauden käyttöä joustavoitettu vuoden 2007 alusta)

Isien perhevapaiden käyttö lapsen syntymä-kuukauden mukaan 2001-2004

Isyys- ja vanhempainrahapäivien jakauma

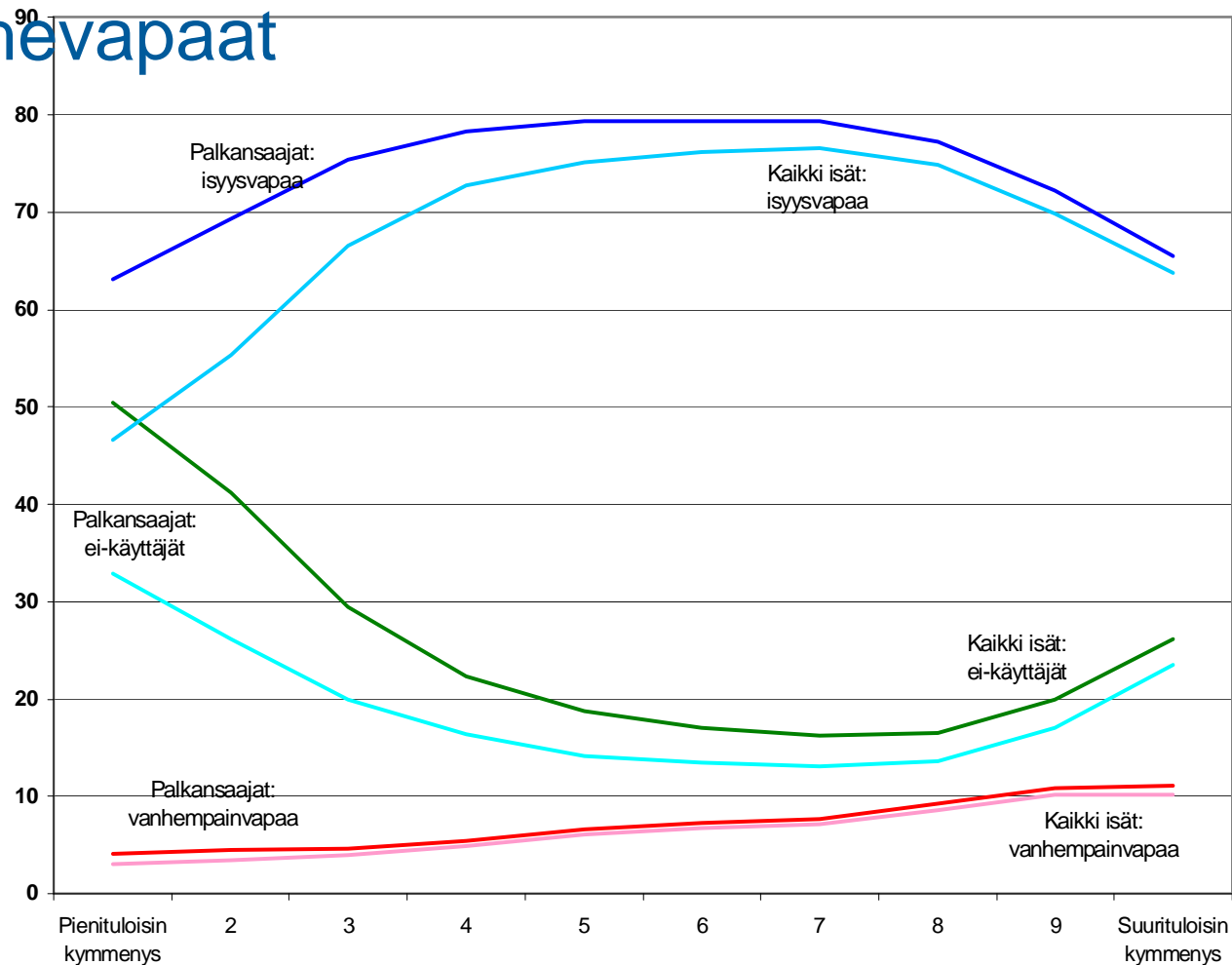
Isien perhevapaiden käyttämättä jättämistä selittävät

- Ei-käytön todennäköisyys on suurempi, jos
 - Isällä ja/tai äidillä on alhainen koulutus
 - Äidin työmarkkina-asema ennen syntymää: työttömyys, ei työvoimassa
 - Alhaiset tulot
 - Perheen lapsiluku 3+
 - Miehen äidinkieli muu kuin suomi tai ruotsi (maahanmuuttajat)
- Kaikkien isien keskuudessa työmarkkina-asema on keskeisin selittäjä: työttömät, opiskelijat ja työvoiman ulkopuolella olevat isät pitävät vähän perhevapaita
- Työllisillä isillä ei-käyttöä lisäävät myös
 - Yrittäjäasema (vs. palkansaaja),
 - Työnantajana yksityinen sektori
 - Yrityksen koko: pienissä yrityksissä ei käyttö yleisintä

Isäkuukauden/vanhempainvapaan käyttö lisääntyy...

- Äidillä korkeakoulututkinto
- Isän tulojen noustessa
- Perheeseen syntyy kaksoset tai kolmoset
- Työllisillä miehillä lisäksi
 - Julkinen sektori työnantajana
 - Yrityskoko: mitä suurempi yritys
 - Yrityksessä korkea keskimääräinen koulutusaste
- Suuria ammattiryhmäkohtaisia eroja

Asuntokunnan nettokäyttötulot ja isien perhevapaat

Tulojen suhde isien perhevapaavalintoihin

- Ei-käyttö vähenee tulojen noustessa aina kahdeksanteen tulokymmenyksen saakka.
- Kaikkein suurituloisimpien ryhmässä ei-käyttö yleistyy. Ylimmän tulokymmenyksen sisällä ei-käyttäjien tulot ovat merkittävästi suuremmat kuin perhevapaita käyttäneillä
- Vanhempainvapaan käyttö yleistyy sekä isän bruttotulojen että perheen nettokäyttötulojen noustessa
 - Ts. korvausasteen laskiessa vanhempainvapaan käyttö yleistyy, mikä on vastoin odotuksia.

Tulojen suhde valintoihin

- Eri päätöksentekotilanne isyysvapaan ja vanhempainvapaan kohdalla
 - äidin asema ja tulot näiden isän vapaata koskevien päätösten kohdalla erilaiset
- Tulojen noustessa perheillä varaa lyhyeen tulopudotukseen alemmasta korvausasteesta huolimatta

Johtopäätökset

- Lukuisat tekijät selittävät isien perhevapaita koskevia valintoja
- Tulojen suhde isyysvapaan ja vanhempainvapaan/ isäkuukauden käyttöön on erilainen
 - Eri päätöksentekotilanne perheen kannalta
- Päivärahan korvausasteen vaikutus ei ole suoraviivainen
 - Tulojen kasvaessa (korvausasteen laskiessa) isät käyttävät useammin vanhempainvapaita
 - => suurituloisimmilla perheillä varaa lyhytaikaiseen tulopudotukseen
 - => suurituloisten perheiden äidit useammin takaisin työelämään

... johtopäätökset jatkuu

- Perheiden kannattaa yksilöllisesti pohtia omaa tilannettaan ja nykyisen päivärahajärjestelmän vaikutusta juuri heidän tilanteeseensa, sillä samalla isän tulotasollakin vapaan taloudellinen merkitys perheelle voi olla eri riippuen
 - Suunnittelun vapaan kestosta
 - Verotuksesta
 - Äidin ja isän välisestä tuloerosta
 - Vapaiden ajoittumisesta eri vuosille